

Interesujące torfowiska w województwie piotrkowskim

Torfowiska i wilgotne łąki należą do dość dobrze poznanych elementów szaty roślinnej województwa piotrkowskiego (Fagasiewicz 1963, Krzywański 1967, Hereźniak 1972, Mamiński 1986 i inni). Przeprowadzona w 1987 r. inwentaryzacja terenów podmokłych wykazała, że wilgotne łąki i lasy oraz torfowiska zajmują 9106 ha (Ołaczek, Kucharski, Pisarek 1986).

Podczas badań roślinności porastającej doliny rzeczne, przeprowadzonych w latach 1983—85 oraz w czasie inwentaryzacji terenów podmokłych w 1986 r., odkryto kilka nieznanych jeszcze torfowisk z cenną florą i roślinnością. Niżej przedstawiono bardziej interesujące z nich:

1. Pieńki Gorzkowickie, gm. Gorzkowice. W lasach obrębu Lubień uroczyska Bujnice, w oddziałach 216, 218 i 222 znajduje się kilka niewielkich torfowisk śródleśnych o łącznej powierzchni 2,50 ha. Porasta je roślinność torfowisk przejściowych i wysokich. Rosną tu m.in.: widłak torfowy *Lycopodium inundatum*, przygielka biała *Rhynchospora alba*, bagno zwyczajne *Ledum palustre*, welnianka pochwowata *Eriophorum vaginatum*, żurawina błotna *Oxycoccus quadripetalus*.

2. Borowa, gm. Wola Krzysztoporska. Torfowisko o powierzchni 3,0 ha, leżące wśród łąk doliny Bogdanówki, lewobrzeżnego dopływu Luciąży. Roślinność jest tu bardzo zróżnicowana i obejmuje zbiorowiska wodne, szuwarowe i niskotorfowiskowe. Na szczególną uwagę zasługuje zbiorowisko ze związku *Caricion davallianae*: z lipiennikiem *Loesela Liparis loeselii*, kruszczykiem błotnym *Epipactis palustris*, poniklem skąpokwiatowym *Helecharis pauciflora*, turzycą dwupienną *Carex dioica* i zespół *Cladietum marisci*. Rosnąca tu kłoc wiechowata *Cladium mariscus*, znana jest dotychczas w Polsce środkowej tylko z jednego stanowiska w okolicy Łęczycy (Ołaczek 1967). Na terenie województwa piotrkowskiego lipiennik *Loesela* notowany był w: dolinie Luciąży (Kucharski 1986) i Belchatowskim Okręgu Przemysłowym (Jakubowska-Gabara w druku). Kruszczyk błotny rośnie na tym torfowisku w postaci zwartych łanów o powierzchni do 20 m². Na jednym metrze kwadratowym notowano do 50 osobników.

3. Zbyszek, gm. Żelów. Torfowisko znajdujące się na południowym skraju lasów należących do obrębu Kluki, uroczyska Orłacz w oddziałach 279, 280, 288. Obiekt o powierzchni 30 ha leży w dolinie Pilski, będącej prawobrzeżnym dopływem Widawki. Roślinność jego tworzy 12 zespołów i zbiorowisk roślinnych, z których bardziej interesującym jest *Rhynchosporium albae*. Flora liczy 192 gatunki roślin naczyniowych i 42 gatunki mszaków. Rosną tu m.in.: rosiczka długolistna

Ryc. 1. Owocująca kłóc wiechowata *Cladium mariscus*, na torfowisku Borowa, w gminie Wola Krzysztoporska. — A fruit-bearing specimen of the twig rush, *Cladium mariscus*, growing in the Borowa peat-bog at Wola Krzysztoporska in the province of Piotrków Fot. L. Kucharski

Drosera anglica, nieczelnica grzebieniasta *Dryopteris cristata*, turzycza dwupienna, turzycza obła *Carex diandra* i przygielka biała.

4. Ostoja, gm. Żelów. W kompleksie borów sosnowych należących do leśnictwa Żelów, między wsiami Łobudzice Kolonia i Ostoja znajduje się kilka niewielkich torfowisk, z których największe ma około 3,0 ha. W roślinności torfowisk dominuje zespół *Rhynchosporium albae*. Najcenniejszym gatunkiem tu rosnącym jest widłak torfowy *Lycopodium inundatum*. Rośnie on na największym z torfowisk (oddział 32 A) w postaci jednogatunkowych płatów o powierzchni od 1 do 5 m². Inne gatunki to: rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*, przygielka biała, żurawina błotna oraz torfowce *Sphagnum rubellum* i *Sphagnum mullanicum*.

Wymienione torfowiska należą do najbardziej zagrożonych elementów szaty roślinnej województwa piotrkowskiego. W największym stopniu do kurczenia się ich powierzchni przyczyniły się tzw. zabiegi melioracyjne. Ponadto znaczny udział w niszczeniu szaty roślinnej torfowisk ma lej depresji wytworzony przez Kopalnię Węgla Brunatnego „Bełchatów”. Lej, którego zasięg wynosi około 8,0 km (Przeddecki, Sztromajer 1985), przyczynił się do zniszczenia większości torfowisk leżących w Bełchatowskim Okręgu Przemysłowym. Kolejnym, coraz bardziej nasilającym się czynnikiem niszczącym roślinność torfowisk, jest zanieczyszczenie powietrza.

Leszek Kucharski

PISMIENNICTWO

Fagasiewicz L., 1963 Łąki doliny Pilicy na odcinku od Przedborza do ujścia. Łódzkie Towarzystwo Naukowe 3, 3, 89: 1—75.

Hereźniak J., 1972 Zbiorowiska roślinne doliny Widawki. Monogr. Bot. 35: 3—160.

Jakubowska-Gabara J., (w druku). Nowe stanowiska interesujących gatunków roślin naczyniowych w Bełchatowskim Okręgu Przemysłowym oraz ich zagrożenie pod wpływem inwestycji. Fragm. Flor. Geobot.

Krzywański D., 1967 Torfowiska z *Lycopodium inundatum* w pradolinie Widawki. Zesz. Nauk. UŁ, ser. II 23: 145—175.

Kucharski L., 1986 Stanowisko kosatki kielichowej *Tofieldia calyculata* i lipiennika *Loesela Liparis loeselii* w województwie piotrkowskim. Chrońmy Przyr. 42, 3: 60—61.

Mamiński M., 1986 Zbiorowiska roślinne torfowisk Bełchatowskiego Okręgu Przemysłowego. Acta Univ. Lodz., Folia Bot. 4: 85—137.

Olaczek R. 1967 Zespoły szuwarowe i turzycowe dolin Bzury i Zianu. Zesz. Nauk. UŁ, ser. II 23: 75—99.

Olaczek R., Kucharski L., Pisarek W., 1986 *Inwentaryzacja terenów podmokłych w województwie piotrkowskim, ich waloryzacja przyrodnicza i potrzeba ochrony*. Wojewódzki Konserwator Przyrody. Piotrków Tryb., maszynopis: 1—14 + tabele.

Przeddecki T., Sztromajer Z., 1985 *Zmiany warunków wodnych w podłożu gruntowym*. W: *Zmiany w środowisku przyszłego Bełchatowskiego Okręgu Przemysłowego. Stan z okresu przedinwestycyjnego i wstępnej fazy pracy elektrowni*. PWN, Warszawa—Łódź, s. 120—126.

Osobliwości dendrologiczne okolic Łęknicy

W południowo-zachodniej części województwa zielonogórskiego, w pobliżu leżącej na prawym brzegu Nysy Łużyckiej miejscowości Łęknica, znajduje się fragment lasu o niezwyklej walorach przyrodniczo-krajobrazowych.

Szczególnie interesujące jest występowanie na stosunkowo niewielkiej powierzchni znacznej liczby zarówno gatunków roślin drzewiastych rzadko spotykanych, jak też bardziej pospolitych, ale imponujących swoim wiekiem i wymiarami. Występują one w oddziałach 295—303, 312—313 oraz 322, przy czym część powierzchni oddziałów 297—298 oraz 300 wyodrębniono z powierzchni leśnej jako park o łącznym areale 78,40 ha, posiadający oddzielny program zagospodarowania.

Administracyjnie ów fragment lasu jest częścią większego kompleksu leśnego leśnictwa Bronowice, na terenie obrębu Trzebiel, w nadleśnictwie Lipinki. W podziale na regiony geobotaniczne wg W. Szafra leży w Okręgu Lubuskim Krainy Wielkopolsko-Kujawskiej (Pas Wielkich Dolin), zaś w podziale na regiony fizyczno-geograficzne wg J. Kondrackiego jest częścią Wału Mużakowskiego na Wzniesieniach Łużyckich, w podprovincji Niziny Sasko-Łużyckiej. Według przyrodniczo-leśnego podziału L. Mroczkiewicza, teren ten jest usytuowany w północno-zachodniej części V Krainy Śląskiej, I Dzielnicy: Równiny Dolnośląskiej.

Omawiany fragment lasu obejmuje swoim zasięgiem wschodnią, zdziczałą już część zabytkowego parku, założonego w 1811 roku, na wzór krajobrazowych parków angielskich, przez żyjącego w latach 1785—1871 księcia Hermanna Pücklera-Muskau. W roku 1930 tereny wchodzące w skład tego parku zostały uznane za rezerwat. To właśnie zdaje się tłumaczyć mnogość występowania w bezpośrednim sąsiedztwie owego parku (lub na byłym jego terenie) rzadkich okazów